

فرهنگ و توسعه نظام های سیاسی

علی محمدشریفی

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

تهران ۱۳۹۲

سرشناسه	: شریفی، علی محمد، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ و توسعه نظام‌های سیاسی / علی محمد شریفی.
مشخصات نشر	: تهران: جهاد دانشگاهی، واحد خوارزمی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۰ ص.
شابک	: 978-964-6653-67-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: علوم سیاسی -- مطالعات تطبیقی
موضوع	: حکومت تطبیقی
موضوع	: اسلام و سیاست -- مطالعات تطبیقی
موضوع	: اسلام و دولت -- مطالعات تطبیقی
شناسه افزوده	: جهاد دانشگاهی. واحد خوارزمی
رده بندی کنگره	: ۱۲۶۲ ف۴ش/ JA۸۶
رده بندی دیویی	: ۳۲۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۰۶۶۹۳

انتشارات جهاد دانشگاهی واحد خوارزمی
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۵۳-۶۷-۲
 ISBN: 978-964-6653-67-2

نام کتاب :	فرهنگ و توسعه نظام‌های سیاسی
تألیف :	علی محمد شریفی
نویت چاپ اول :	پاییز ۱۳۹۲
لیتوگرافی :	پوهش
چاپ :	تزیین معلم
شمارگان :	۱۰۰۰
قیمت :	۰۰۰۰۰۰۰۰ (ریال)

آدرس ناشر : تهران - خیابان انقلاب اسلامی - خیابان شهید مفتح - پلاک ۴۹ - دانشگاه خوارزمی - جهاد دانشگاهی واحد خوارزمی تلفن و دورنگار : ۸۸۳۰۲۵۲۴ - ۸۸۳۰۹۲۹۲ مرکز پخش : ۷۷۵۰۲۸۲۴

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

مقدمه.....الف

پیشگفتار.....ب

فصل اول: مفهوم نظام‌های سیاسی.....۱

فصل دوم: نظام سیاسی در اسلام.....۴۵

فصل سوم: نظام سیاسی در شرق.....۵۳

فصل چهارم: نظام سیاسی در غرب.....۷۹

فصل پنجم: فرهنگ و توسعه سیاسی.....۸۵

فصل ششم: فرآیند تصمیم‌گیری در توسعه نظام‌های سیاسی.....۱۵۳

نتیجه‌گیری.....۱۸۳

منابع.....۱۸۷

تقدیم به:

مادران عزیزمان که ما را در این راه خطیر یاری رساندند،

با سپاس و قدردانی از همسر دلسوزم و هدیه به جامعه
دانشگاهی.

مقدمه..... الف

پیشگفتار..... ب

فصل اول: مفهوم نظام‌های سیاسی ۱

۱- مفاهیم و واژه‌ها ۱

۱-۱- مفهوم نظام ۱

۲-۱- مفهوم نظام سیاسی ۲

۲-۲- مفهوم نظام‌های سیاسی غربی ۵

۲-۱- مفهوم و طبقه‌بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه ارسطو ۵

الف - نظام سیاسی پادشاهی ۸

ب - نظام سیاسی آریستوکراسی ۸

ج - نظام سیاسی دیکتاتوری ۹

د - نظام سیاسی فاشیسم ۹

۲-۲- طبقه‌بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه افلاطون ۱۰

۲-۳- طبقه‌بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه ماریوت ۱۱

۲-۴- طبقه‌بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه ماکیاولی ۱۱

۲-۴-۱- نظام سیاسی شهریار از دیدگاه ماکیاولی ۱۲

۵-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه ژان بدن ۱۳

۶-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه توماس هابز ۱۳

۷-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه مونتسکیو ۱۵

۸-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه ژان ژاک روسو ... ۱۶

۹-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه کانت ۱۶

۱-۹-۲- نظام سیاسی جمهوری ۱۷

۲-۹-۲- نظام سیاسی مبتنی بر نمایندگی ۱۷

۱۰-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه هگل ۱۸

۱۱-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه هرینگتون ۱۹

۱۲-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه یورگیس ۱۹

۱۳-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه لیکاک ۱۹

۱۴-۲ طبقه بندی اشکال نظام سیاسی از دیدگاه ماکس وبر ۲۰

۳- مفهوم اشکال مشارکت مردم در نظام‌های سیاسی غربی. ۲۱

۱-۳- شیوه مشارکت مردم در مدل توتالیتیر ۲۱

۲-۳- شیوه مشارکت در دولت لیبرالیستی ۲۱

۳-۳- شیوه مشارکت در حکومت اسلامی ۲۲

۴- مفهوم انواع نظام‌های سیاسی فردی و گروهی ۲۲

۱-۴- نظام‌های سیاسی فردی (غیر دینی، استبدادی، مشروطه) ... ۲۲

الف - نظام سیاسی استبدادی ۲۲

- ب - نظام سیاسی پادشاهی مشروطه ۲۳
- ۲_۴_ نظام های سیاسی گروهی (آریستوکراسی، الیگارش، استبدادی
نخبگان، دموکراسی) ۲۳
- الف - نظام سیاسی آریستوکراسی ۲۳
- ب - نظام سیاسی الیگارش ۲۳
- ج - نظام سیاسی استبدادی نخبگان ۲۳
- د - نظام سیاسی یا حاکمیت همگانی (دموکراسی) ۲۴
- ۵- مفاهیم انواع نظام های سیاسی جهان امروز ۲۴
- ۵-۱- نظام های سیاسی ریاستی ۲۴
- ۵-۲- نظام های سیاسی پارلمانی ۲۵
- ۵-۲-۱- مقایسه نظام های سیاسی پارلمانی و ریاستی ۲۶
- ۵-۳- نظام های سیاسی تک حزبی ۲۸
- ۵-۳-۱- نظام های سیاسی ملوک الطوائفی (فتودالیسم) ۲۸
- ۵-۳-۲- نظام سیاسی الیگارش ۲۸
- ۵-۳-۳- نظام های سیاسی نخبگان (الیت) ۲۸
- ۵-۳-۴- نظام سیاسی آریستوکراسی ۲۹
- ۵-۳-۵- نظام های سیاسی کشورهای سوسیالیست ۳۱
- ۵-۳-۶- نظام های سیاسی فاشیستی ۳۲
- ۶- مفهوم نظام سیاسی اسلامی ۳۳

۶-۱- شیعہ و نظام سیاسی مشروطہ	۳۳
۶-۱-۱- مفهوم و نظریہ امامت	۳۵
۶-۱-۲- نظام سیاسی شیعہ در عصر غیبت	۳۶
۶-۱-۳- نظریہ ولایت فقیہ	۳۶
۶-۱-۴- قوای حکومت در اسلام (قوه مقننه)	۳۷
۶-۱-۵- جایگاه مجلس قانون گذاری در اسلام	۳۸
۶-۱-۶- شیعہ و نظام سیاسی جمهوری اسلامی	۳۸
۶-۲- نظام سیاسی اهل تسنن	۳۹
۶-۲-۱- مفهوم خلافت	۳۹
۶-۲-۲- نظریہ های خلافت	۴۰
۶-۲-۳- نظریہ اهل حل و عقد	۴۰
۶-۲-۴- نظریہ های استخلاف	۴۱
۶-۲-۵- نظریہ شورا	۴۱
۶-۲-۶- نظریہ استیلا	۴۱
۷- مفهوم حکومت و انواع آن	۴۲
۷-۱- مفهوم حکومت	۴۲
۷-۲- اشکال حکومت	۴۲
الف - حکومت سلطنتی	۴۲
ب - حکومت جمهوری	۴۳

فصل دوم: نظام سیاسی در اسلام..... ۴۵

۱- مفهوم سیاست در مکتب اسلام ۴۵

۲- حکومت اسلامی و ضرورت تشکیل آن برای هر جامعه ۴۶

۳- مبانی نظری و اعتقادی حکومت اسلامی ۴۷

۴- نظام حکومت اسلامی ۵۰

۵- حکومت اسلامی در پرتو قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۵۱

الف - اصل ۵۶ قانون اساسی ۵۱

ب - اصل ۶۳ قانون اساسی ۵۱

فصل سوم: نظام سیاسی در شرق ۵۳

۱- سیاست در مکتب شرق (صومنیسم و سوسیالیسم) ۵۳

۲- فلسفه سیاسی مارکس و سوسیالیستها (اساس فلسفه سیاسی شرق) ۵۴

۳- روابط میان نظام سیاسی شوروی سابق و اروپای شرقی ۵۵

۴- تبعیت اروپای شرقی از شوروی ۵۶

۵- عوامل موثر بر نظام‌های سیاسی شرق ۵۶

الف- عوامل خارجی ۵۷

ب - عوامل داخلی ۵۷

۶- دموکراسی مردمی از دیدگاه نظام‌های سیاسی شرق ۵۸

۷- دموکراسی مردمی از دیدگاه صشور شوروی سابق..... ۵۹

۸- عملکرد نظام‌های سیاسی شوروی سابق ۶۰

۹- ارضان قوه مقننه شوروی سابق ۶۱

۱۰- ارضان حزب و جبهه شوروی سابق..... ۶۱

۱۱- انتخاب اعضای حزب در صشور شوروی سابق ۶۱

۱۲- روندها و تغییر روش‌ها درباره عضویت در حزب صمونیت ۶۱

۱۳- مجلس‌های نمایندگی در صشور شوروی سابق ۶۲

۱۴- تصییب مجلس‌ها در صشور شوروی سابق ۶۲

۱۵- نمایندگان مردم در صشور شوروی سابق ۶۳

الف - نحوه انتخاب ۶۳

ب - انتخاب نمایندگان ۶۳

ج - نحوه رأی دهی ۶۴

د - موقعیت نماینده‌ها ۶۵

هـ - فعالیت نماینده ۶۶

۱۶- ساختارهای سیاسی رسمی فدراسیون روسیه پس از فروپاشی..... ۶۸

۱۷- نظام سیاسی فدراسیون روسیه پس از فروپاشی ۶۹

۱۸- قوه مقننه صشورهای تازه استقلال یافته شوروی سابق ۷۱

۱۸-۱	قوهٔ مقننه ارمنستان	۷۱
۱۸-۲	پارلمان جمهوری آذربایجان	۷۱
۱۸-۳	قوه مقننه اوکراین	۷۳
۱۸-۴	قوه مقننه ترکمنستان	۷۳
۱۸-۵	قوه مقننه جمهوری قزاقستان	۷۵
۱۸-۶	قوه مقننه ازبکستان	۷۷
۱۸-۷	قوه مقننه تاجیکستان	۷۸
۱۸-۸	قوه مقننه قرقیزستان	۷۸
۷۹	فصل چهارم: نظام سیاسی در غرب	
۷۹	۱- دموکراسی یا فلسفه سیاسی از دیدگاه جان لاک	
۸۰	۲- سیاست در مکتب غرب (نظام سیاسی صاپیتالیسیم و سرمایه داری)	
۸۵	فصل پنجم: فرهنگ و توسعه سیاسی	
۸۵	۱- مفهوم سیاست	
۸۷	۲- مفهوم فرهنگ	
۸۹	۳- مفهوم فرهنگ سیاسی	
۹۰	(۱) عامل اول	
۹۱	(۲) عامل دوم	

- ۴- مفهوم آموزش ۹۳
- ۵- مفهوم توسعه سیاسی ۹۳
- ۶- نظریه‌های توسعه سیاسی ۹۴
- ۱-۶- نظریه سرویلیام پتی ۹۴
- ۲-۶- ساموئل هانتینگتون ۹۵
- ۳-۶- نلسون و ساموئل هانتینگتون ۹۵
- ۴-۶- لوسین پای ۹۶
- ۵-۶- گابریل اموند ۹۸
- ۶-۶- کارل دویج ۹۹
- ۷-۶- کاوانوف ۹۹
- ۸-۶- آیزنستات ۱۰۰
- ۷- نظریه‌های صلاسیک توسعه سیاسی ۱۰۱
- الف - برابری ۱۰۵
- ب - ظرفیت ۱۰۵
- ج - تغییر تدریجی ۱۰۵
- الف) شاخصهای مثبت توسعه ۱۰۷
- ب) شاخصهای منفی (فروپاشی سیاسی) ۱۰۹
- ۸- نقش فرهنگ در توسعه سیاسی ۱۱۰
- ۹- شاخصهای توسعه سیاسی ۱۱۱

- ۱۰- مفهوم شناسی فرهنگ سیاسی ۱۱۹
- ۱۱- توسعه فرهنگی سیاسی ۱۲۴
- ۱۱-۱- طبقه‌بندی فرهنگ سیاسی ۱۲۶
- الف - فرهنگ سیاسی مختلط از دیدگاه آلموند و پاول ۱۲۶
- ب - فرهنگ سیاسی از دیدگاه روزنباخ ۱۲۶
- ۱- فرهنگ سیاسی مدنی ۱۲۶
- ۲- فرهنگ سیاسی غیر دینی ۱۲۷
- ۳- فرهنگ سیاسی ایدئولوژیک ۱۲۷
- ۴- فرهنگ سیاسی همگن ۱۲۷
- ۵- فرهنگ سیاسی چندپاره ۱۲۷
- ج - طبقه‌بندی فرهنگ سیاسی از دیدگاه آلموند و پاول ۱۲۸
- ۱- فرهنگ سیاسی محدود ۱۲۸
- ۲- فرهنگ سیاسی تبعی ۱۲۸
- ۳- فرهنگ سیاسی مشارکت ۱۲۸
- ۱۲- ضرورت فرهنگ سیاسی ۱۲۹
- ۱۳- تجزیه و تحلیل فرآیند توسعه سیاسی ۱۳۱
- ۱۴- فرآیند سیاسی شدن فرهنگ ۱۳۲
- ۱۵- دگرگونی در شیوه مطالعه فرهنگ سیاسی ۱۳۳
- ۱۶- نگاهی دوباره به فرهنگ سیاسی ۱۳۸

۱۷- سطوح تحلیلی در مطالعه فرهنگ سیاسی.....	۱۴۰
۱۸- تحلیل ژئوپلیتیک فرهنگ سیاسی.....	۱۴۰
۱۹- تحول در فرهنگ سیاسی ایرانیان.....	۱۴۳
۲۰- فرهنگ سیاسی در دوره صفویه.....	۱۴۴
۲۱- فرهنگ سیاسی در دوره قاجار.....	۱۴۶
۲۱- فرهنگ سیاسی در دوره پهلوی.....	۱۴۹
۲۳- فرهنگ سیاسی وجهت گیری آن پس از پیروزی انقلاب اسلامی.....	۱۵۱
فصل ششم: فرآیند تصمیم گیری در توسعه نظام های سیاسی ...	۱۵۳
۱- نظریه های رفتار گرایی در زمینه توسعه.....	۱۵۳
۱-۱- نظریه توسعه گرایی در الگوی پلهارشی.....	۱۵۳
۱-۲- نظریه بسیج دویج.....	۱۵۵
۱-۳- نظریه بسیج دانیل لرنر.....	۱۵۷
۱-۴- نظریه توسعه گرایی شیلز.....	۱۵۹
۱- دموکراسی سیاسی.....	۱۶۰
۲- دموکراسی حمایت شده.....	۱۶۱
۳- الیگارشسی نوگرا (تجدد خواه).....	۱۶۱
۴- الیگارشسی تمامتخواه.....	۱۶۲
۵- الیگارشسی سنتی.....	۱۶۲

- ۱-۵- نظریه کارکرد گرایی توسعه..... ۱۶۳
- ۱- کارکرد و توسعه از نظر آلموند ۱۶۳
- ۲- کارکردهای نظام سیاسی..... ۱۶۵
- کار ویژه‌های تبدیل و استحاله ۱۶۵
- کار ویژه‌های تطبیقی ۱۶۵
- کارآیی‌های کارکردی نظام سیاسی ۱۶۶
- ۳- انواع فرهنگ سیاسی ۱۶۷
- ۱-۶- طرح نظریه بحران ۱۶۸
- الف - نظریه بوسین پای ۱۶۸
- ب - نظریه ارگانسکی ۱۷۰
- مرحله وحدت اولیه ۱۷۱
- مرحله صنعتی شدن ۱۷۱
- مرحله وضعیت مناسب ۱۷۲
- مرحله وفور ۱۷۳
- ج - مقایسه نظریه پای و ارگانسکی ۱۷۵
- ۲- گونه‌شناسی نظام‌های سیاسی براساس صارویژه آنها ۱۷۵
- ۳- توسعه نظام‌های سیاسی از دیدگاه اسلام ۱۷۹
- ۱- اصل عدل و وجود ظلم ۱۷۹
- ۲- اصل لیاقت و شایستگی ۱۸۰

۳- عدم حاکمیت افراد نالایق ۱۸۰

۴- اصل نظارت و پاسخ گویی ۱۸۰

۵- اصل برخورد با سهل انگاران و متخلفین ۱۸۰

۶- اصلاح قانون گرایی ۱۸۱

۷- اصل حاکمیت گفتمان و پرهیز از خشونت ۱۸۱

۸- اصل مشارکت در تصمیم گیری ۱۸۱

۹- اصل حفظ اموال بیت المال ۱۸۱

۱۰- اصل مخوریت انسان در برنامه های اقتصادی ۱۸۱

۱۱- اصل امنیت ۱۸۲

۱۲- اصل تقدم داخل بر خارج ۱۸۲

نتیجه گیری ۱۸۳

منابع ۱۸۷

مقدمه

فرهنگ مجموعه ای از خصوصیات اخلاقی و ارزش های اجتماعی است که از همان بدو تولد بر فرد تاثیر می گذارد و بصورت رابطه ناخودآگاهانه درمی آید که رفتار او را با شیوه های زندگی محیطی که در آن به دنیا آمده رشد کرده پیوند می دهد. فرهنگ پیکربندی نهادهایی است که انسانها بطور مشترک در جامعه دارند. تلقی مردم و جهت گیری آنها نسبت به نظام سیاسی و کارکردهای آن، که در این زمینه انگاره ها و ایستارها نسبت به اقتدار، مسئولیت های حکومتی و الگوهای مربوط به جامعه پذیری سیاسی مورد توجه قرار می گیرند.

هر مجموعه ای از عناصر که بتواند به نحوی بطور متداخل با یکدیگر عمل کند می تواند بصورت یک سیستم در نظر گرفت. نظامی که توسط انسان ایجاد می شود می تواند به چهار شکل مکانیکی، شخصیتی، فرهنگی و سیاسی ظاهر شود. که نظام سیاسی شامل اقدامات افرادی است که در زندگی عمومی شرکت نموده و با تدوین یا اجرای سیاست ارتباط دارند. بدین روش، فرهنگ سیاسی نتیجه تاریخ نظام سیاسی است که ریشه در رفتار عمومی و تجربه های شخصی داشته است. بر این اساس، تحلیل ابعاد گوناگون فرهنگ سیاسی می تواند تصویری واقعی از رابطه اقتدار سیاسی و ارزشها به دست داده، ما را قادر سازد میزان مشروعیت نظام سیاسی را مورد ارزیابی قرار دهیم. فرهنگ سیاسی یکی از الگوهای مهم برای بررسی و تجزیه و تحلیل فرآیند توسعه سیاسی در جوامع گوناگون به شمار می رود. دگرگونی فرهنگ سیاسی و تحول کارکردی عوامل اولیه و ثانویه جامعه پذیری در کیفیت بازیگری موثر بوده، می تواند به افزایش یا کاهش مشارکت سیاسی انجامد و فرد را در مقابل استراتژیها، سیاستها و تصمیمات نظام سیاسی حساس یا بی اعتنا کند و به افزایش یا کاهش اعتماد متقابل حکومت و مردم خواهد انجامید و بطور کلی منجر به توسعه و عدم توسعه نظامهای سیاسی خواهد شد.

پیشگفتار

تحولات سیاسی و اجتماعی در قرن بیستم بخصوص پس از استقلال کشورها و ایجاد دولت، ملت‌ها جدید نشان داد الگوهای غربی توجه به مسایل بومی بخصوص فرهنگ‌های ملل جهان امکان اجرای موفقیت آمیز را ندارد، لذا تعیین شاخص‌ها و الگوی بومی فرآیند توسعه سیاسی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. بومی سازی این فرآیند توسعه سیاسی نیز بدون توجه به فرهنگ ممکن نیست.

در برخی موارد به دلیل وجود شرایط مساعد فرهنگی و تاریخی اجرای طرحهای توسعه سیاسی با مشکلات کمتری مواجه است. به نظر می رسد شناخت این فرهنگها از ابتدای ترین و اساسی ترین امور برای نیل به جامعه به سوی تحقق توسعه سیاسی می باشد.

توسعه سیاسی به معنی آرامش سیاسی، ارتقاء ظرفیت سیاسی، رواج رفتار منطقی در عرصه مسایل سیاسی است. و همچنین مشارکت بیشتر سیاسی مبتنی بر معرفت و شناخت عمیق از پیچیده ترین مفاهیم در مباحث توسعه می باشد. که اوایل قرن بیستم مورد توجه بیشتر اندیشمندان قرار گرفت و از اواخر دهه ۱۹۵۰ با شتاب بیشتری عرصه علم سیاست را جولانگاه خود ساخت و امروزه گسترش و مسایل ارتباط جمعی و ارتباطات اجتماعی در میان ملل جهان آن را اجتناب ناپذیر ساخته است. دیدگاه اندیشمندان نسبت به پدیده مزبور ابتدا بسیار بدبینانه بود، اما پس از جنگ جهانی دوم در خصوص روند توسعه سیاسی و دگورونی اجتماعی برخوردی خوش بینانه شد.

با توجه به مطالب گفته شده سوال اصلی در این تحقیق این است که: فرهنگ سیاسی هر جامعه چه رابطه ای می تواند با توسعه نظام سیاسی برقرار نماید؟ در این کتاب تلاش خواهد شد به سوال فوق پاسخ مناسب داده شود. و بعبارت دیگر، در پاسخ به سوال، فرضیه کتاب ما چنین خواهد بود:

فرهنگ سیاسی هر جامعه نماد میزان و درجه توسعه یافتگی آن جامعه بوده و می تواند رابطه مستقیمی با توسعه نظام های سیاسی برقرار نماید.

پژوهشگر در طول تحقیق حاضر در صدد است به اهدافی دست یابد که مبین انگیزه وی برای انتخاب موضوع است:

ارتباط بین فرهنگ با توسعه نظام های سیاسی از دیدگاه های اسلام، غرب و شرق که انگیزه انتخاب موضوع می باشد.

از اهمیت موضوع تحقیق می توان گفت که فرهنگ از اساسی ترین و مهمترین مقولاتی که علوم انسانی، علوم اجتماعی و علوم سیاسی مطرح است و توسعه اقتصادی هم بدون توجه و عنایت به آن ممکن نیست بنابراین بسیاری از فرهنگ هایی که مانع توسعه سیاسی می شود، می تواند مانعی بر سر راه شاخه های دیگر توسعه نیز باشد و لذا شناخت و رفع این موانع در پیشبرد اهداف دیگر توسعه نیز موثر است.

بدون کاوش های علمی و شناخت چالش های فرهنگ توسعه سیاسی، امکان بدون رفت، از مشکلات سیاسی فرهنگی، ایجاد ظرفیت های سیاسی و تحقیقی پویا و پیشرفت وجود ندارد.

یکی از عوامل که می تواند باعث ایجاد رفتار مطلق و انسجام اجتماعی می شود و از هرج و مرج و اختلافات در رفتار سیاسی و اقتصادی جلوگیری نماید، فرهنگ است.

از ملزومات حضور در عرصه و حفظ هویت های فرهنگی و تاثیرگذاری بر پروسه جهانی سازی، غنای فرهنگ می باشد. در صورتی که ملت ها بدون رفع مشکلات فرهنگی، اعتلای فرهنگ بومی و پرورش شخصیت های علمی، منطقی، متکی غنی شده بومی در این عرصه ظاهر شدند. نه تنها فرهنگ شان مضمحل می شود بلکه به هرج و مرج اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و همچنین شکافهای اجتماعی، مواجه خواهند شد.

برای پاسخ به سوال اصلی تحقیق هدف اساسی را تشکیل می دهد که در این تحقیق بصورتی تحلیلی و توصیفی استفاده شده است که از منابع کتابخانه ای استفاده شایان شده است.

این کتاب شامل یک مقدمه، شش فصل و نتیجه گیری خواهد بود.

در پایان وظیفه خود میدانم از تمام کسانی که مرا در تهیه و گردآوری این کتاب یاری داده اند، به خصوص جناب آقای دکتر ولی اله خوش طینت رئیس محترم دانشگاه پیام

نور استان اردبیل که با رهنمودهای عالمانه و حمایت معنوی خود بنده را در این وظیفه یاری نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

محقق بر خود لازم می داند که در تهیه این پژوهش از کتابخانه های مجلس شورای اسلامی، وزارت امور خارجه، دفتر مطالعات استراتژیک خاورمیانه و دانشکده علوم سیاسی و کلیه دوستان بویژه استاد ارجمند جناب آقای مهندس سیدمرتضی نبوی عضو محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام و عضو محترم شورای عالی حل اختلاف قوا که همواره بنده را تشویق کردند، صمیمانه و عمیقاً تقدیر و تشکر نماید و توفیق روز افزون را برای آن بزرگواران از درگاه احدیت خواستارم.

علی محمدشریفی

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

پاییز ۱۳۹۱